

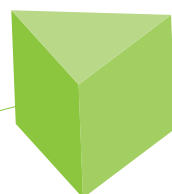
Wachtlijsten in het speciaal basisonderwijs

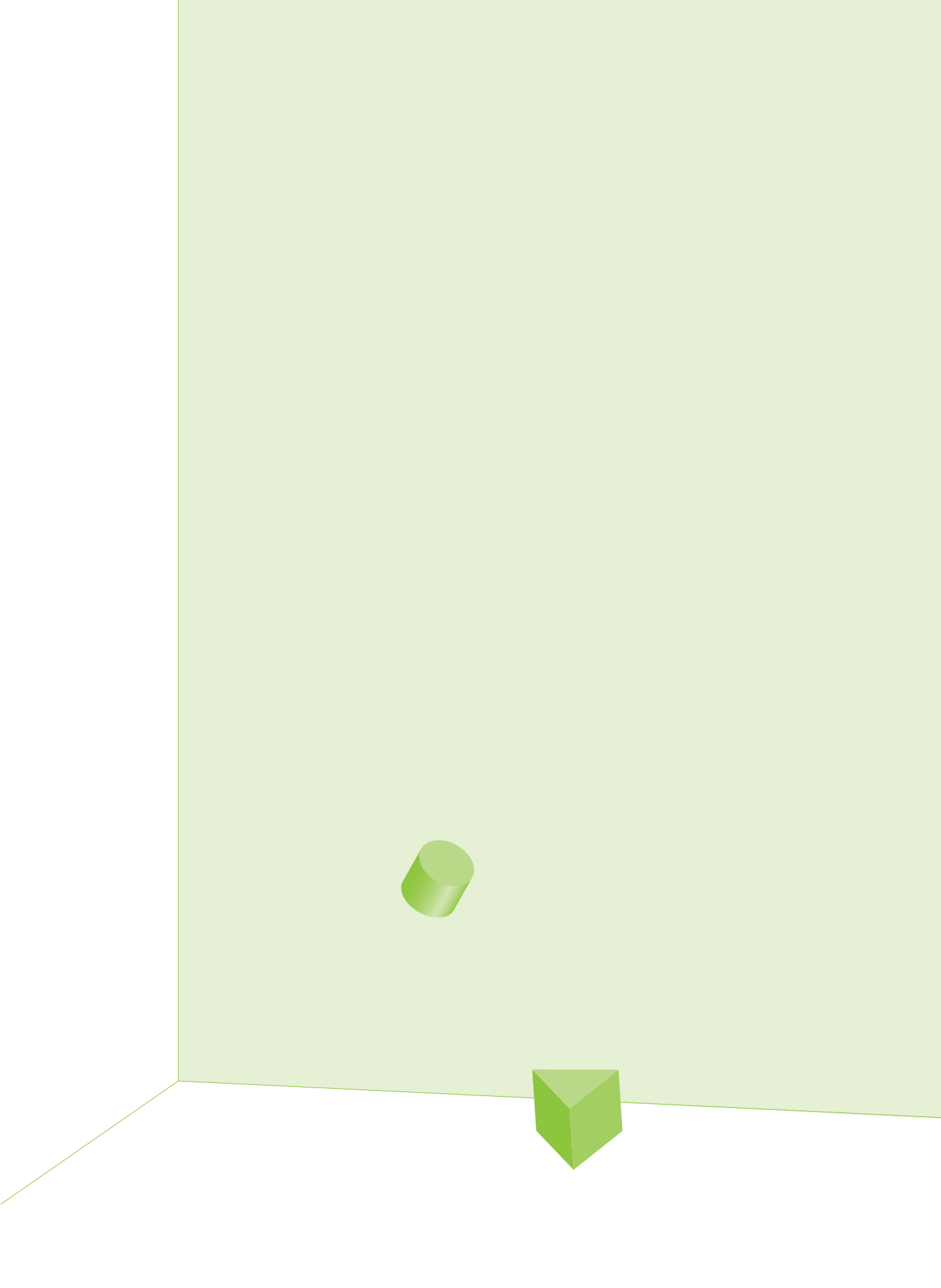
Peildatum 1 oktober 2007

Wachlijsten in het speciaal basisonderwijs

Peildatum 1 oktober 2007

Voorwoord

De Inspectie van het Onderwijs doet jaarlijks onderzoek naar de wachtlijsten in het speciaal basisonderwijs. In het speciaal basisonderwijs wordt op ruim driehonderd scholen onderwijs geboden aan leerlingen van 4 tot en met 12/13 jaar met een diverse problematiek. Het zijn leerlingen met leer- en/of opvoedingsmoeilijkheden, al dan niet in samenhang met beperkte capaciteiten, alsmede zogenaamde 'rugzakleerlingen'. Deze leerlingen ontvangen onvoldoende zorg op de reguliere basisscholen.

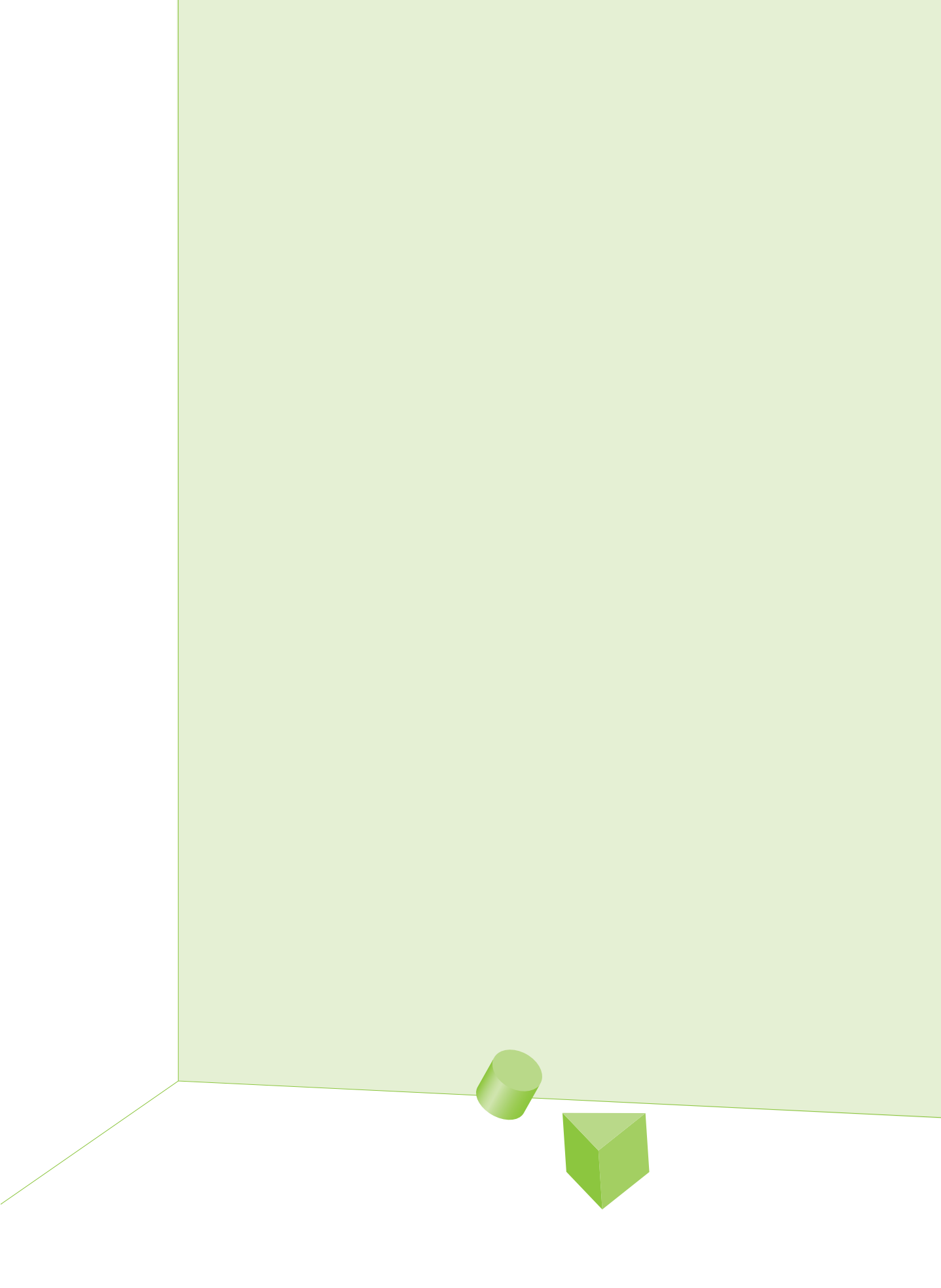
De scholen voor speciaal basisonderwijs werken in samenwerkingsverbanden nauw samen met de reguliere basisscholen. Het doel is te realiseren dat zo veel mogelijk leerlingen, eventueel met behulp van extra zorg en begeleiding, op de reguliere basisschool kunnen blijven.

Leerlingen kunnen worden aangemeld voor onderzoek bij de permanente commissie leerlingenzorg (pcl), wanneer (door de school) wordt vermoed dat de leerling meer passende zorg en begeleiding kan krijgen op het speciaal basisonderwijs. De leerling wordt dan op een onderzoekslijst geplaatst. Als de pcl beoordeelt dat het speciaal basisonderwijs de leerling passend onderwijs kan bieden, kunnen de ouders hun zoon of dochter aanmelden bij een school voor speciaal basisonderwijs. Wanneer er niet meteen plaats is, komt de leerling op een plaatsingslijst te staan. Zowel de onderzoekslijsten als de plaatsingslijsten worden in dit rapport beschouwd als wachtlijsten.

De Inspectie van het Onderwijs heeft, evenals de voorgaande jaren, in 2007 onderzoek gedaan naar de omvang van de onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor het speciaal basisonderwijs. Haar bevindingen, evenals een beschouwing, vindt u in dit rapport.

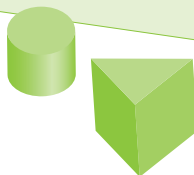
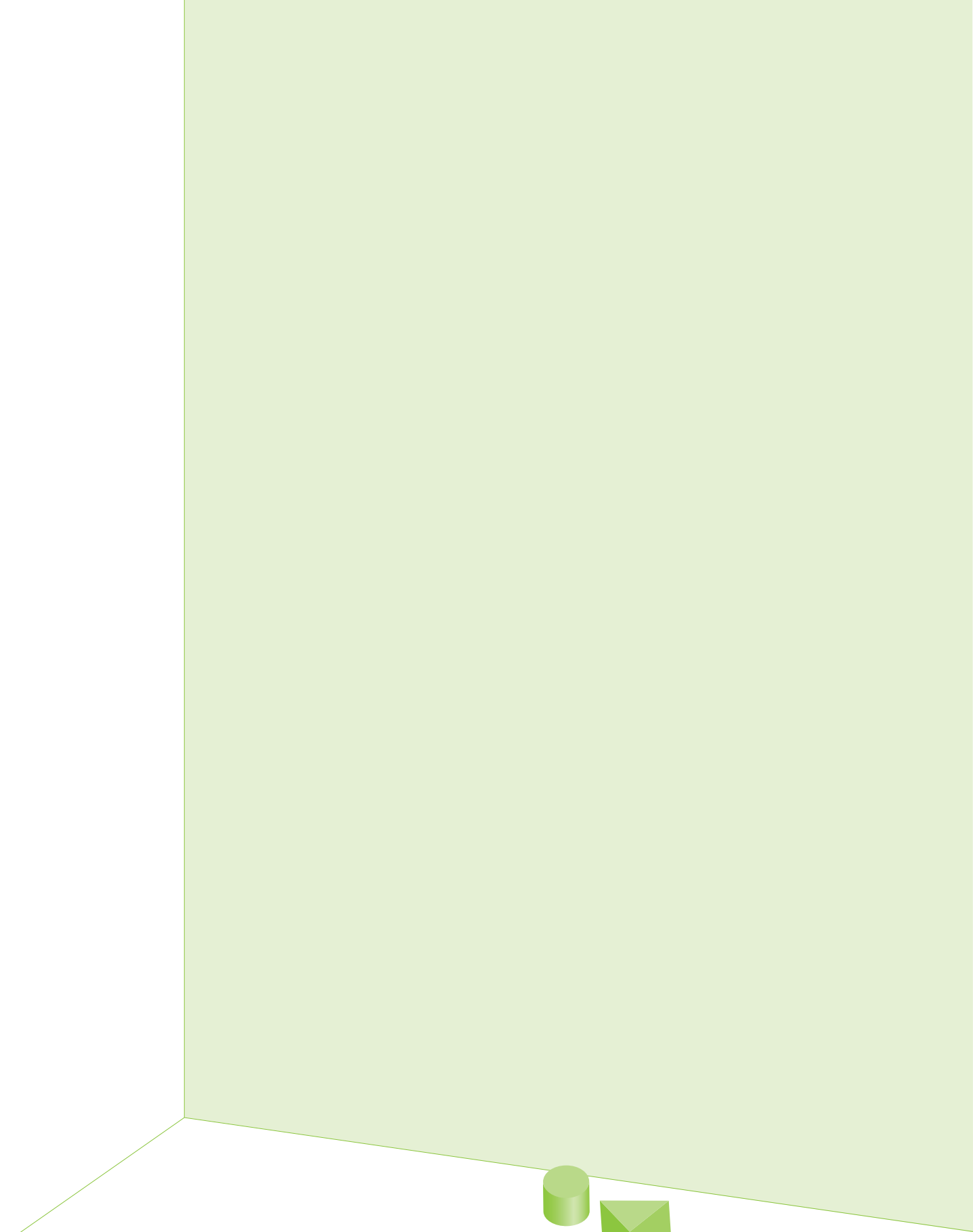
De hoofdinspecteur primair onderwijs en expertisecentra

Dr. L.S.J.M. Henkens
september 2008

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	11
1.1 Achtergrond	11
1.2 Begripsomschrijving	12
1.3 Opbouw van het rapport	12
2 Onderzoeksopzet	15
2.1 Centrale vragen	15
2.2 Werkwijze	15
3 Omvang wachtlijsten	17
3.1 Respons	17
3.2 Onderzoeklijsten	17
3.3 Plaatsingslijsten	19
3.4 Regionale verschillen	24
3.5 Thuiszitters	24
4 Achtergronden van plaatsingslijsten	27
4.1 Verklaringen voor plaatsingslijsten	27
4.2 Maatregelen voor het voorkomen of beperken van plaatsingslijsten	28
5 Conclusies en Beschouwing	33
5.1 Conclusies	33
5.2 Beschouwing	35
Bijlagen	
I Reeds gewachte tijd op 1 oktober en vermoedelijke plaatsing van de leerlingen	39
II Samenwerkingsverbanden met leerlingen die te laat zijn geplaatst en redenen	41
III Begeleiding van leerlingen op plaatsingslijst	43
IV Verklaringen voor plaatsingslijsten op samenwerkingsverbandniveau en schoolniveau	45
V Maatregelen ter voorkoming of beperking van plaatsingslijsten	47

Samenvatting

Inleiding

Deze rapportage beschrijft de stand van zaken met betrekking tot de wachtlijsten voor toelating op het speciaal basisonderwijs op 1 oktober 2007. Het betreft twee wachtlijsten, namelijk onderzoekslijsten en plaatsingslijsten.

Leerlingen op een onderzoekslijst wachten op een besluit voor toelating tot het speciaal basisonderwijs. Leerlingen op een plaatsingslijst hebben al een beschikking voor het speciaal basisonderwijs en zijn aangemeld bij een school, maar wachten nog op een plaats.

Jaarlijks inventariseert de Inspectie van het Onderwijs de omvang en wachttijden met betrekking tot de twee wachtlijsten. Daarnaast worden aanvullende gegevens verzameld over verklaringen voor plaatsingslijsten en maatregelen om deze wachtlijsten te reduceren of te voorkomen. Tot slot worden de thuiszitters geïnventariseerd, zoals die bekend zijn bij de samenwerkingsverbanden.

De gegevens zijn verzameld door middel van een vragenlijst die door alle 237 samenwerkingsverbanden Weer Samen Naar School is beantwoord.

Wachtlijsten en thuiszitters

Het aantal leerlingen dat op 1 oktober 2007 zowel op de onderzoekslijsten (599 leerlingen) als de plaatsingslijsten (66 leerlingen) staat, is gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar. Twintig samenwerkingsverbanden hebben een plaatsingslijst.

De wachttijd tijdens het schooljaar voor de onderzoekslijst op een pcl-beschikking (4,7 weken), is afgenomen ten opzichte van de voorgaande jaren.

Het aantal door de samenwerkingsverbanden doorgegeven thuiszitters is toegenomen. Op 1 oktober 2007 betreft het zestien thuiszitters. Evenals de voorgaande jaren staan de meeste thuiszitters niet op een wachtlijst.

In de provincie Noord-Brabant wachten in relatief veel samenwerkingsverbanden (27 procent) leerlingen langer dan acht weken op een besluit van de pcl. In de provincie Zuid-Holland staan leerlingen in relatief veel samenwerkingsverbanden (ongeveer 20 procent) langer dan de wettelijke termijn van drie maanden op de plaatsingslijsten voor het sbo.

Geoorloofde en ongeoorloofde plaatsingslijsten

Er moet onderscheid gemaakt worden in geoorloofde en ongeoorloofde plaatsingslijsten. Plaatsingslijsten zijn geoorloofd wanneer de leerlingen na de zomervakantie een pcl-beschikking hebben ontvangen én uiterlijk de eerste dag na de kerstvakantie worden geplaatst. De wachttijden zijn dan binnen de wettelijk gestelde termijnen. Wanneer dat niet het geval is, is er sprake van ongeoorloofde plaatsingslijsten. Van de 66 leerlingen die op 1 oktober op een plaatsingslijst staan, wachten negen leerlingen (vermoedelijk) langer dan drie maanden op een plaats in het sbo. Tijdens het schooljaar 2006/2007 hebben 147 leerlingen langer dan de wettelijke termijn op een plaatsingslijst gestaan.

Verklaringen voor plaatsingslijsten en maatregelen

De meest genoemde oorzaak op samenwerkingsverbandniveau is het inkomende grensverkeer (20 procent) en op schoolniveau het bereiken van de maximale groepsgrootte (50 procent).

De meest genoemde maatregel voor het reduceren of voorkomen van plaatsingslijsten is 'de verbetering van de zorg op de basisscholen' (90 procent). Het percentage samenwerkingsverbanden dat deze maatregel neemt, is aanzienlijk toegenomen vanaf 2003. Het terugplaatsen van sbo-leerlingen in het basisonderwijs wordt, evenals in de voorgaande jaren, door zeer weinig samenwerkingsverbanden bewerkstelligd.

Veel samenwerkingsverbanden geven aan dat er geen sprake is van plaatsingsproblematiek bij de plaatsingslijsten op 1 oktober. De plaatsingsproblematiek blijkt voornamelijk aan de orde bij de plaatsingsdatum van 1 april. Rond die tijd zijn de meeste sbo's vol. Samenwerkingsverbanden geven aan dat in overleg met de ouders en in het belang van de leerling vaak wordt gekozen voor plaatsing in het nieuwe schooljaar. De leerling wordt dan niet de laatste maanden van het schooljaar in een nieuwe, overvolle klas geplaatst.

1 Inleiding

Paragraaf 1.1 schetst de achtergrond van de wachtlijsten. In paragraaf 1.2 worden regelmatig in dit rapport voorkomende begrippen gedefinieerd. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de opbouw van dit rapport (paragraaf 1.3).

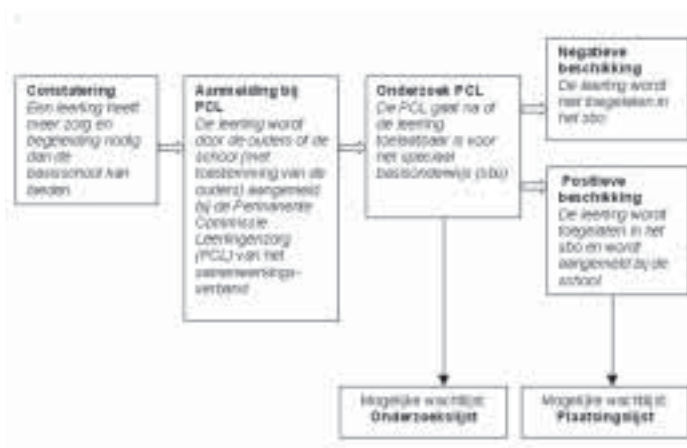
1.1 Achtergrond

Evenals in voorgaande jaren heeft de Inspectie van het Onderwijs de plaatsingslijsten en onderzoekslijsten van de speciale scholen voor basisonderwijs geïnventariseerd. De inventarisatie betreft een momentopname, te weten de stand van zaken op 1 oktober 2007.

De samenwerkingsverbanden in het primair onderwijs dragen de verantwoordelijkheid voor de wachtlijsten. Meerdere basisscholen vormen in principe samen met ten minste één school voor speciaal basisonderwijs een samenwerkingsverband Weer Samen Naar School (WSNS). Zij hebben de wettelijke taak om 'een samenhangend geheel van zorgvoorzieningen te bieden waardoor zoveel mogelijk leerlingen in het primair onderwijs een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken' (WPO, art. 18, lid 1). Op de peildatum 1 oktober 2007 zijn er 237¹ samenwerkingsverbanden.

Wanneer een basisschool constateert dat zij een leerling onvoldoende zorg en begeleiding kan bieden, wordt de ouders geadviseerd de leerling aan te melden voor onderzoek bij de permanente commissie leerlingenzorg (pcl) van het samenwerkingsverband. De leerling wordt dan op een onderzoekslijst geplaatst. Wanneer de pcl oordeelt dat het speciaal basisonderwijs de leerling de benodigde zorg en begeleiding kan bieden, wordt de leerling op een plaatsingslijst geplaatst (zie ook figuur 1.1).

Figuur 1.1: Indicatieproces voor toelating op het speciaal basisonderwijs en (mogelijke) wachtlijsten

¹ Het aantal samenwerkingsverbanden wijzigt regelmatig, doordat samenwerkingsverbanden fuseren, vervallen of starten.

1.2 Begripsomschrijving

In het onderzoek zijn de volgende begripsomschrijvingen gehanteerd.

De Inspectie van het Onderwijs spreekt over een *onderzoekslijst* als plaatsing in het speciaal basisonderwijs voor een leerling is aangevraagd door de ouders, maar de pcl nog een uitspraak over de toelaatbaarheid moet doen. Dit is aan de orde wanneer een basisschool, naar haar eigen mening, niet langer passend onderwijs aan een leerling kan bieden. De pcl van een samenwerkingsverband onderzoekt welke vorm van onderwijs het meest geschikt is voor de aangemelde leerling. Leerlingen die onderzocht worden, staan op een onderzoekslijst.

De inspectie spreekt over een *plaatsingslijst* wanneer de pcl een beschikking heeft afgegeven voor toelaatbaarheid van een leerling tot een speciale school voor basisonderwijs uit het samenwerkingsverband. Dat wordt bepaald op grond van de uitkomsten van het onderzoek naar de meest geschikte vorm van onderwijs voor de leerling. Een leerling wordt op een plaatsingslijst geplaatst, indien deze een dergelijke beschikking heeft én door de ouders is aangemeld bij een speciale school voor basisonderwijs, maar de leerling nog moet wachten op toelating.

De inspectie spreekt over *wachlijsten* als overkoepelend begrip voor zowel de onderzoekslijsten als de plaatsingslijsten.

De inspectie spreekt over *thuiszitters* wanneer een leerplichtige leerling van het samenwerkingsverband feitelijk geen enkele vorm van onderwijs volgt op het moment van de peildatum (1 oktober 2007). Het betreft dus thuiszittende leerlingen die geen vrijstelling hebben van de leerplicht.

1.3 Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt de beschrijving van de onderzoeksopzet gepresenteerd. Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten van het onderzoek. Op basis van de gegevens van de coördinatoren van samenwerkingsverbanden, wordt de omvang van de wachlijsten beschreven. Om de resultaten in het juiste perspectief te plaatsen worden, indien relevant, de resultaten vergeleken met de voorgaande jaren. In hoofdstuk 4 komen de achtergronden van de plaatsingslijsten aan de orde. Hoofdstuk 5 geeft een conclusie en beschouwing op basis van de resultaten van het onderzoek naar de wachlijsten.

2 Onderzoekopzet

Dit onderzoek naar wachtlijsten in 2007 is uitgevoerd op basis van een vijftal centrale vragen. Dit hoofdstuk bevat de beschrijving van deze onderzoeksvragen en de werkwijze bij het onderzoek.

2.1 Centrale vragen

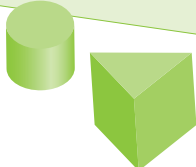
De centrale vragen van de inventarisatie zijn:

- Wat is de omvang van de onderzoekslijsten van de permanente commissies leerlingenzorg op 1 oktober 2007 en hoe lang duurt de behandeling van de gemiddelde aanvraag?
- Wat is de omvang van de plaatsingslijsten op 1 oktober 2007 en hoe lang wachten de leerlingen die op deze lijst staan op plaatsing in het speciaal basisonderwijs en welke begeleiding ontvangen zij terwijl zij op de lijst staan?
- Wat zijn volgens de coördinatoren de oorzaken van de plaatsingslijst binnen hun samenwerkingsverband?
- Welke maatregelen nemen samenwerkingsverbanden om plaatsingslijsten op te lossen?
- Hoeveel leerplichtige leerlingen (op een wachtlijst) ontvangen geen onderwijs?

Om deze vragen te beantwoorden, heeft de Inspectie van het Onderwijs de coördinatoren van de samenwerkingsverbanden een vragenlijst gestuurd. Na controle bij binnenkomst is, indien nodig, contact opgenomen met de coördinator van het samenwerkingsverband om onduidelijkheden op te lossen en/of aanvullingen te maken.

2.2 Werkwijze

Voor de weergave van de wachtlijsten in het speciaal basisonderwijs, zijn de coördinatoren van alle 237 samenwerkingsverbanden WSNS benaderd. Na de schriftelijke respons zijn de gegevens geanalyseerd. Deze worden beschreven in hoofdstuk 3 en 4.

3 Omvang wachtlijsten

De inspectie spreekt over ‘wachtlijsten’ als overkoepelend begrip voor onderzoekslijsten en plaatsingslijsten. Deze wachtlijsten komen in dit hoofdstuk dan ook beide aan de orde. Waar relevant wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten van de rapportages van voorgaande jaren². De tabellen in dit hoofdstuk starten niet allen met hetzelfde jaartal. De reden is dat niet van alle jaren gegevens beschikbaar zijn, aangezien in de loop der tijd vragen uit de vragenlijst zijn gewijzigd of aangevuld.

In paragraaf 3.1 wordt ingegaan op de respons van het onderzoek. Daarna volgt in paragraaf 3.2 de omvang van de onderzoekslijsten op 1 oktober 2007. Verder worden de resultaten van de plaatsingslijsten per 1 oktober 2007 beschreven in paragraaf 3.3. Vervolgens wordt in paragraaf 3.4 ingegaan op de regionale verschillen tussen de wachtlijsten in de samenwerkingsverbanden. Paragraaf 3.5 beschrijft het aantal thuiszitters.

3.1 Respons

De Inspectie van het Onderwijs heeft de coördinatoren van alle 237 samenwerkingsverbanden WSNS verzocht de vragenlijsten over wachtlijsten te beantwoorden. Twee samenwerkingsverbanden zijn na de zomervakantie in 2007 gefuseerd met een ander samenwerkingsverband. De twee samenwerkingsverbanden die op de peildatum niet meer operationeel waren, hebben alleen de vragen beantwoord die betrekking hebben op het voorgaande schooljaar. Daardoor zijn deze vragen door 239 samenwerkingsverbanden beantwoord. In eerste instantie retourneerden 196 coördinatoren de beantwoorde vragenlijst. De overige coördinatoren zijn telefonisch benaderd om de vragenlijsten alsnog te retourneren. Dat heeft er toe geleid dat alle samenwerkingsverbanden hebben geparticipeerd in dit onderzoek.

3.2 Onderzoekslijsten

Er bestaan op 1 oktober 2007 316 scholen (brinnummers) voor speciaal basisonderwijs in Nederland (CFI, 2007). Leerlingen staan op een onderzoekslijst wanneer zij zijn aangemeld voor een plaats in het speciaal basisonderwijs (sbo), maar de permanente commissie leerlingenzorg (pcl) nog geen besluit heeft genomen.

3.2.1 Omvang van de onderzoekslijsten

De inspectie heeft gevraagd naar het aantal leerlingen op de onderzoekslijst op 1 oktober 2007. Een groot deel van deze leerlingen zal namelijk toelaatbaar worden verklaard tot het sbo en een beschikking van de pcl ontvangen. De inspectie is dan ook van mening dat de omvang van de onderzoekslijsten een indicatie geeft voor de plaatsingsproblematiek op scholen voor speciaal basisonderwijs.

Tabel 3.2a tabel toont het landelijke beeld met het aantal leerlingen dat jaarlijks op de peildatum op de onderzoekslijsten staat. Het betreft een overzicht vanaf 2000 tot heden.

² Bij de vergelijking met voorgaande jaren blijft alertheid gewenst, aangezien de groep participerende samenwerkingsverbanden, jaarlijks varieert.

Tabel 3.2a Totaal aantal leerlingen op de onderzoekslijsten op 1 oktober 2000 t/m 2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal leerlingen op een onderzoekslijst	1.292	1.030	1.062	837	529	604	652	599
Aantal samenwerkingsverbanden met een onderzoekslijst	-	167	161	150	120	114	122	138

De bovenstaande tabel toont dat op 1 oktober 2007 in totaal 599 leerlingen op onderzoekslijsten staan. Dat is gemiddeld 2,5 leerlingen per samenwerkingsverband en 4,3 leerlingen voor de samenwerkingsverbanden met een onderzoekslijst. In 2006 betrof het gemiddeld 2,7. De onderzoekslijsten zijn in 2007 gedaald ten opzichte van 2005 en 2006.

Naast de onderzoekslijsten van de pcl bestaan binnen samenwerkingsverbanden ook andere onderzoekslijsten. Het betreft bijvoorbeeld onderzoek om te beoordelen of leerlingen op een andere wijze begeleid kunnen worden dan op een school voor speciaal basisonderwijs. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een zogenaamde brede pcl en/of aan een pcl gekoppeld zorgteam. De betreffende onderzoeken zijn buiten beschouwing gelaten in deze inventarisatie, aangezien ze buiten het gebied van de sbo-wachlijsten vallen.

Rubricering aantal leerlingen op de onderzoekslijst

Tabel 3.2b geeft een rubricering van het aantal leerlingen dat op de onderzoekslijsten van de samenwerkingsverbanden staat.

Tabel 3.2b Aantal en percentage samenwerkingsverbanden gerubriceerd naar het aantal leerlingen op de onderzoekslijst per 1 oktober 2007

Aantal leerlingen op onderzoekslijst	Aantal samenwerkingsverbanden	Percentage van totaal aantal samenwerkingsverbanden uit onderzoek (N=237)
Geen	99	42%
1-5 leerlingen	105	44%
6-10 leerlingen	26	11%
11-15 leerlingen	2	1%
16 of meer leerlingen	5	2%
Totaal samenwerkingsverbanden	237	100%

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat bij de meeste samenwerkingsverbanden nul tot vijf leerlingen op de onderzoekslijst staan op de peildatum. Dat komt overeen met het beeld van 2006. Een verschil ten opzichte van vorig jaar is dat bij meer samenwerkingsverbanden zes tot tien leerlingen op de onderzoekslijst staan (5 procent in 2006). Daarentegen is het percentage samenwerkingsverbanden met elf tot vijftien leerlingen en zestien of meer leerlingen op de onderzoekslijst, gereduceerd (in 2006: 3 procent 11-15 leerlingen; 5 procent >16 leerlingen).

3.2.2 Wachtijd

In de wet- en regelgeving van het primair onderwijs is niet vastgelegd wat de toegestane termijn voor de tijd tussen binnenkomst van een onderzoeksaanvraag bij de pcl en het afgeven van een advies (beschikking) is. Om deze reden is artikel 4.13 van Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) van kracht. Daarin wordt vermeld dat in principe een termijn van acht weken redelijk is. Bij uitzondering kan daar een redelijke termijn aan worden toegevoegd (AWB, artikel 4.14, lid 3).

Tabel 3.2c toont de gemiddelde afhandelingsduur van een onderzoek per aanvraag van 2001 tot en met 2007.

Tabel 3.2c: Gemiddelde afhandelingsduur van een onderzoeks aanvraag van 2001 t/m 2007

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gemiddelde afhandelingsduur in weken	5,4	5	6	5	5,3	5,3	4,7

Landelijk gezien handelt de pcl in gemiddeld 4,7 weken een onderzoek af. Dat is het aantal weken tussen het moment dat het dossier compleet is tot de mededeling aan ouders of de leerling wordt toegelaten op het sbo. Dit is aanzienlijk sneller dan de voorgaande jaren. Overigens blijkt naar aanleiding van telefonisch contact dat het aantal weken meestal niet voortkomt uit berekeningen gebaseerd op een registratiesysteem, maar uit een schatting. Daarnaast is de inspectie niet bekend hoeveel tijd het completeren van een dossier gemiddeld in beslag neemt. Na de completering van het dossier start het onderzoek door de pcl.

Wachttijd langer dan acht weken

De samenwerkingsverbanden geven aan dat 145 leerlingen van 33 samenwerkingsverbanden langer dan acht weken hebben gewacht op een besluit voor toelating op het sbo (een beschikking). Voor deze leerlingen wordt de redelijke termijn van acht weken overschreden.

Bij drie samenwerkingsverbanden wachten meer dan tien leerlingen langer dan acht weken. Deze drie samenwerkingsverbanden noemen verschillende redenen voor de wachttijd, namelijk: de noodzaak van nader onderzoek en afstemming, het verzoek voor aanvullende gegevens voor het onderzoek, hoorzittingen, niet-ontvankelijk verklaarde dossiers, de noodzaak van een sbo-observatie voor het afgeven van een beschikking en inschatting of de LGF-leerling op het sbo past.

Van de 145 leerlingen hebben 44 leerlingen van zestien samenwerkingsverbanden langer dan drie maanden gewacht. Bij één samenwerkingsverband gaat het om dertien van de zeventien leerlingen die langer dan acht weken gewacht hebben. Het aantal leerlingen dat langer dan drie maanden wacht, is aanzienlijk minder dan in het schooljaar 2005/2006. In dat jaar is doorgegeven dat 267 leerlingen langer dan drie maanden hebben gewacht.

In de Algemene Wet Bestuursrecht staat dat wanneer een beschikking niet binnen acht weken wordt gegeven, dit schriftelijk gemeld moet worden aan de aanvrager. Daarbij moet een redelijke termijn worden genoemd waarbinnen de beschikking wel tegemoet kan worden gezien. Deze wettelijke bepaling is niet opgevolgd bij vijf van de 145 leerlingen die langer dan acht weken hebben gewacht. Het betreft drie samenwerkingsverbanden.

3.3 Plaatsingslijsten

In de vorige paragraaf zijn de onderzoekslijsten aan de orde geweest. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de plaatsingslijsten.

Leerlingen staan op een plaatsingslijst wanneer een pcl-beschikking is afgegeven én de leerling is aangemeld bij het sbo, maar op dat moment nog niet onderwijs volgt op de betreffende sbo-school. De wet schrijft termijnen voor ten aanzien van de wachttijd op een plaatsingslijst (WPO, artikel 40, lid 3).

3.3.1 Omvang van de plaatsingslijsten

Tabel 3.3a toont het totaal aantal leerlingen op de plaatsingslijsten van de sbo's op 1 oktober van 2001 tot en met 2007. Tevens wordt het aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst weergegeven.

Tabel 3.3a Aantal leerlingen op een plaatsingslijst en aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst op 1 oktober van 2000 t/m 2007

Jaartal	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal leerlingen op een plaatsingslijst	500	620	475	240	72	55	78	66
Aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst	90	91	79	50	19	27	21	20

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat op 1 oktober 2007 in totaal 66 leerlingen op de plaatsingslijsten voor een sbo staan. Dat is gemiddeld 0,3 leerling per samenwerkingsverband, maar 3,3 leerlingen voor de twintig samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst.

Bij twee samenwerkingsverbanden wachten – in verhouding tot de overige samenwerkingsverbanden – veel leerlingen op een plaats in het sbo.

Bij samenwerkingsverband 4302 gaat het om acht leerlingen. Zij wachten op een plaats in sbo 'De Sponder' in Roosendaal (14 CK). Bij samenwerkingsverband 5301 (Federatief samenwerkingsverband westelijke mijnstreek) gaat het om zestien leerlingen. Daarvan wachten drie leerlingen voor sbo 'Het Mozaïek' in Sittard' (01DM) en dertien leerlingen voor sbo 'Geleen' in Geleen (02RS). Samenwerkingsverband 5301 is ook in de rapportage van 2006 genoemd, aangezien ook dat jaar relatief veel leerlingen op de plaatsingslijsten van de sbo's stonden.

Overigens dient te worden opgemerkt dat er geen sprake is van een te lange wachttijd wanneer de leerlingen binnen de wettelijke termijn worden geplaatst. Voor leerlingen die op 1 oktober wachten én na de zomervakantie zijn aangemeld bij het sbo, geldt dat zij uiterlijk de eerste dag na de kerstvakantie moeten zijn geplaatst.

Ten opzichte van 2006 is het aantal leerlingen dat op de peildatum op een plaatsingslijst staat, gereduceerd. Alleen in 2005 was het aantal leerlingen op deze wachtlijsten lager dan in 2007. Het aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst komt vrijwel overeen met 2006.

Tabel 3.3b toont de vijf samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst op de peildatum in 2005, 2006 en 2007.

Tabel 3.3b Samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst op 16 januari in 2005, 2006 en 2007

Nummer	Naam
3504	Samenwerkingsverband WSNS 3504, regio Den Haag
4001	Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Zuid-Holland Zuid, Sliedrecht en omstreken
4302	Stichting Federatie samenwerkingsverband WSNS regio Roosendaal
4902	Samenwerkingsverband WSNS Valkenswaard en omstreken
5101	Samenwerkingsverband WSNS Tegelen, Belfeld, Beesel

3.3.2 Plaatsingslijst gerelateerd aan omvang samenwerkingsverband

De inspectie onderscheidt drie categorieën gerelateerd aan de omvang van samenwerkingsverbanden, te weten kleine, middelgrote of grote samenwerkingsverbanden. Deze indeling is gebaseerd op het totaal aantal leerlingen. Een klein samenwerkingsverband heeft minder dan vijfduizend leerlingen. Een middelgroot samenwerkingsverband heeft vijf- tot tienduizend leerlingen en een groot samenwerkingsverband heeft meer dan tienduizend leerlingen.

Plaatsingslijsten komen het meest voor bij middelgrote samenwerkingsverbanden (45 procent). Grote samenwerkingsverbanden hebben het minst vaak een plaatsingslijst (25 procent). Dit komt overeen met de bevindingen van vorig jaar.

3.3.3 Wachtijd voor plaatsing op sbo

De Wet op het primair onderwijs (WPO) stelt dat leerlingen met een pcl-beschikking uiterlijk onderwijs op sbo moeten ontvangen met ingang van het eerste van de volgende tijdstippen: 'de eerste dag na de voor de school geldende zomervakantie, de eerste dag na de voor de school geldende kerstvakantie dan wel 1 april' (wpo, artikel 40, lid 3).

Wachttijden gerelateerd aan verplichte plaatsingsdata

Op 1 oktober 2007 staan in totaal 66 leerlingen op een plaatsingslijst voor het sbo. Tabel 3.3c toont de reeds gewachte tijd van deze leerlingen. Bijlage I toont zowel de percentages als het aantal leerlingen.

Tabel 3.3c De reeds gewachte tijd van de leerlingen die op 1 oktober op de plaatsingslijst staan van 2001 t/m 2007 in percentages

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wachttijd vanaf:	%	%	%	%	%	%	%
tussen begin schooljaar en 1 oktober	49	66	57	64	47	91	92
tussen 1 april en begin schooljaar (meer dan drie maanden)	36	25	28	18	5	8	6
tussen 1 januari en 1 april (meer dan zes maanden)	13	2	13	18	2	-	2
onbekend	2	8	2	-	45	1	-
Totaal percentage	100 ³	100	100	100	100	100	100

In 2007 is de wachttijd van de meeste leerlingen (92 procent) binnen de wettelijke termijn. 8 procent (vijf leerlingen) wacht op 1 oktober te lang op een plaats in het sbo. Daarvan wachten vier leerlingen langer dan drie maanden en één langer dan zes maanden. De wachttijd van deze leerlingen is langer dan de termijn die in de wet is vastgelegd.

De onderstaande tabel (3.3d) toont de vermoedelijke plaatsing van de 66 leerlingen. Uit de antwoorden van de samenwerkingsverbanden blijkt dat het merendeel van de 66 leerlingen (94 procent) binnen de wettelijke termijn op het sbo wordt geplaatst. Voor zes procent (vier leerlingen) wordt op 1 oktober al gemeld dat zij vermoedelijk te laat worden geplaatst. Daarvan wordt één leerling waarschijnlijk pas volgend schooljaar geplaatst. Bijlage I toont zowel de percentages als het aantal leerlingen.

3 Door afronding van de percentages is het mogelijk dat de optelsom niet exact op honderd procent uitkomt.

Tabel 3.3d De vermoedelijke plaatsing van de leerlingen die op 1 oktober op de plaatsingslijst staan van 2001 t/m 2007 in percentages

	1 oktober 2003	1 oktober 2004	1 oktober 2005	1 oktober 2006	1 oktober 2007
Plaatsing:	%	%	%	%	%
Voor of op de 1e dag na de kerstvakantie	58	82	47	67	94
Tussen de 2e dag na de kerstvakantie en 1 april.	15	10	4	25	5
Tussen 1 april en de 1e dag na de zomervakantie	18	8	4	8	-
Op of na de 1e dag van de zomervakantie	-	-	-	-	1
Onbekend	10	-	45	-	-
Totaal	100	100	100	100	100

Samengevat kan worden gesteld dat naar verwachting het merendeel van de leerlingen binnen de wettelijk gestelde termijnen op het sbo zal worden geplaatst. Voor 14 procent van de 66 leerlingen is de wachttijd niet conform de wet, doordat ze op 1 oktober te lang op de plaatsingslijst staan (8 procent) of vermoedelijk te laat zullen worden geplaatst op het sbo (6 procent). Het betreft negen leerlingen uit negen verschillende samenwerkingsverbanden. Een samenwerkingsverband geeft aan dat de leerling tijdelijk is verhuisd naar het buitenland. De overige genoemde redenen zijn plaatsgebrek en een advies van de pcl om de leerling het schooljaar af te laten maken.

Ten opzichte van de voorgaande jaren blijkt dat vanaf 2005 op 1 oktober weinig leerlingen te lang wachten op een plaats in het sbo. Daarnaast is er – met uitzondering van 2006 – sprake van een dalende lijn in het percentage leerlingen dat vermoedelijk te laat wordt geplaatst (later dan de 1e dag na de kerstvakantie). Daarmee wordt de enorme stijging van 2006 niet gecontinueerd. Het is echter niet met zekerheid te stellen of de leerlingen daadwerkelijk zijn geplaatst binnen de plaatsingstermijn, aangezien de betreffende data op 1 oktober nog in de toekomst liggen.

Leerlingen in het schooljaar 2006/2007 langer dan drie maanden op de plaatsingslijst

In de voorgaande alinea is gerapporteerd over de wachttijd van de leerlingen op de plaatsingslijst op de peildatum (1 oktober 2007). Om beter zicht te krijgen op het aantal leerlingen dat te lang wacht, is gevraagd naar aantal leerlingen dat gedurende het gehele vorige schooljaar te laat is geplaatst (niet uiterlijk de eerst volgende verplichte plaatsingsdatum geplaatst).

De onderstaande tabel (3.3e) toont per schooljaar het aantal leerlingen dat niet binnen de wettelijke termijn, oftewel 'te laat' is geplaatst.

Tabel 3.3e Aantal leerlingen dat niet binnen de wettelijke termijn is geplaatst tijdens de schooljaren en het aantal samenwerkingsverbanden dat het betreft

Schooljaar	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Aantal leerlingen	475	198	137	147
Aantal samenwerkingsverbanden	32	25	19	25

De coördinatoren hebben aangegeven dat in het schooljaar 2006/2007 in totaal 147 leerlingen, verspreid over 25 samenwerkingsverbanden te lang op de plaatsingslijst hebben gestaan. Vaak genoemde redenen zijn dat het sbo vol is en dat in overleg

met ouders de leerlingen later zijn geplaatst. Een overzicht van de redenen is te vinden in bijlage II.

Ten opzichte van vorig jaar is er dus een (lichte) stijging van het aantal leerlingen en samenwerkingsverbanden. Het aantal opgegeven leerlingen is echter wel aanzienlijk lager dan in de schooljaren 2004/2005 en 2003/2004.

In drie samenwerkingsverbanden gaat het om meer dan tien leerlingen die niet binnen de wettelijke termijn geplaatst konden worden (11, 24 en 32 leerlingen). Dat is samen bijna 50 procent van het totaal aantal leerlingen dat te laat geplaatst is. De samenwerkingsverbanden geven als redenen voor de late plaatsing dat de voorkeur van de ouders daar naar uitging, het sbo vol was en dat de leerlingen één keer per jaar worden geplaatst. Het samenwerkingsverband dat elf leerlingen te laat plaatste, noemt ook dat dertien grensverkeerleerlingen mogelijk te laat zijn geplaatst. De exacte plaatsing van deze leerlingen is echter niet bekend.

Vijf van de 25 samenwerkingsverbanden meldden ook vorig jaar al dat leerlingen langer dan drie maanden moesten wachten. Daartoe behoort ook het samenwerkingsverband dat dit jaar 32 leerlingen te laat plaatste.

3.3.4 Begeleiding van leerlingen op de plaatsingslijst

Leerlingen die op een plaatsingslijst staan, ontvangen op dat moment niet de vorm van onderwijs die passend voor hen wordt geacht. Deze leerlingen ontvangen immers elders onderwijs – of zitten zelfs thuis – totdat zij in het speciaal basisonderwijs worden geplaatst. Het is wenselijk dat samenwerkingsverbanden oplossingen zoeken om de leerlingen tot de plaatsing extra ondersteuning te bieden. Tabel 3.3f toont welke begeleiding leerlingen ontvangen die op een plaatsingslijst staan op 1 oktober van 2001 tot 2007. Bijlage III toont zowel de percentages als het aantal leerlingen.

Tabel 3.3f De wijze van begeleiding van leerlingen die op 1 oktober op een plaatsingslijst staan van 2001 t/m 2007 in percentages

Wijze van begeleiding	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	%	%	%	%	%	%	%
Ambulante begeleiding op de basisschool	49	36	25	61	20	31	30
Geen ambulante begeleiding op de basisschool	45	51	67	32	33	58	64
Verblijf in een andere vorm van onderwijs (zoals SO, medische opvang)	6	11	8	7	2	5	3
Leerlingen die thuis zitten	1	1	-	-		1	2
Onbekend/Overig	-	1	-	-	45	5	2
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

De bovenstaande tabel toont dat de meeste leerlingen (64 procent) geen ambulante begeleiding ontvangen. Dat impliceert dat voor deze leerlingen geen oplossing voor begeleiding is gezocht of gevonden voor de wachtperiode. Voor bijna een derde van de leerlingen is wel ambulante begeleiding op de basisschool geregeld. In 2007 zit één wachtende leerling thuis.

De hiervoor beschreven situatie van 2007 komt in verhouding overeen met de voorgaande jaren, met uitzondering van 2001 en 2004. Een vergelijking met 2005 is lastig, aangezien er toen voor 25 leerlingen de wijze van begeleiding niet bekend was.

3.4 Regionale verschillen

De inspectie is de laatste jaren nagegaan in hoeverre de plaatsingslijsten tussen drie grote stedenregio's en de rest van Nederland verschillen.

Uit de gegevens van coördinatoren in 2007 blijken samenwerkingsverbanden met veel leerlingen op een plaatsingslijst verspreid te zijn over Nederland. Dat komt overeen met de conclusie vanaf 2004, namelijk dat de hoogte van het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten niet toe te kennen is aan een stedenregio in een bepaalde provincie. In 2003 en 2002 is geconcludeerd dat in Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht (de Randstad) gemiddeld meer leerlingen per samenwerkingsverband op een plaatsingslijst stonden.

Uit nadere analyse blijkt dat in de provincie Noord-Brabant in 27 procent van de samenwerkingsverbanden, leerlingen langer dan acht weken moeten wachten op een besluit van de pcl (tijdens het schooljaar 2006/2007). Ook in de provincie Noord-Holland is dat het geval bij relatief veel samenwerkingsverbanden (15 procent). In andere provincies betreft het 3 tot 9 procent van de samenwerkingsverbanden. De samenwerkingsverbanden in de provincies Friesland, Gelderland en Overijssel hebben doorgegeven dat geen leerlingen langer dan acht weken moesten wachten.

Daarnaast blijkt dat in de provincie Zuid-Holland bij bijna 20 procent van de samenwerkingsverbanden leerlingen te lang wachten op een plaats in het sbo, tijdens het schooljaar 2006/2007. In de overige provincies gaat het om 4 tot 12 procent van de samenwerkingsverbanden. De samenwerkingsverbanden in de provincies Zeeland, Drenthe, Groningen en Overijssel hebben geen leerlingen opgegeven die te lang moesten wachten.

3.5 Thuiszitters

De inspectie definieert thuiszittende leerlingen als leerlingen die leerplichtig zijn op het moment van de peildatum (1 oktober 2007) en feitelijk geen enkele vorm van onderwijs volgen. Het betreft dus thuiszittende leerlingen die geen vrijstelling hebben van de leerplicht.

De onderstaande tabel (3.5a) toont het aantal thuiszittende leerlingen op 1 oktober 2007, dat door de samenwerkingsverbanden is doorgegeven.

Tabel 3.5a Het aantal thuiszittende leerlingen op 1 oktober 2007, dat door de coördinatoren van de samenwerkingsverbanden is doorgegeven

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Thuiszitters op een wachtlijst	-*	-	15	6	0	5	3	4
Overige thuiszitters	31	20	35	27	24	16	8	12
Totaal aantal thuiszitters	31	20	50	33	24	21	11	16

* - staat voor 'onbekend'

In totaal zijn zestien thuiszitters doorgegeven door dertien samenwerkingsverbanden op 1 oktober 2007. Vier van deze zestien leerlingen staan op een wachtlijst (drie op een onderzoekslijst en één op een plaatsingslijst). De overige twaalf thuiszitters staan dus niet op een wachtlijst.

Ten opzichte van de voorgaande jaren is het totaal aantal thuiszitters in 2007 hoger dan in 2006, maar lager dan de voorgaande jaren. Het aantal thuiszitters dat niet op een wachtlijst staat, is het meest toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Ook in de voorgaande jaren stond slechts een klein deel van de thuiszitters op een wachtlijst.

Duur van het thuiszitten

Tabel 3.5b toont de duur van het thuiszitten van de leerlingen die als thuiszitters zijn doorgegeven door de samenwerkingsverbanden op 1 oktober van 2000 tot heden.

Tabel 3.5b De duur van het thuiszitten van de leerlingen die op 1 oktober zijn doorgegeven door de coördinatoren van de samenwerkingsverbanden

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0-1 week	-	1	0	0	-	1	0	3
1-4 weken	-	6	5	9	-	3	4	2
4-8 weken	-	5	9	9	-	11	4	4
8-12 weken	-	1	14	3	-	2	2	3
3-6 maanden	-	2	3	6	-	3	0	1
Langer dan 6 maanden	-	2	6	6	-	1	1	1
Onbekend	-	3	13	0	-	0	0	2
Totaal aantal thuiszitters	31	20	50	30	24	21	11	16

* - staat voor 'onbekend'

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de meeste thuiszitters (75 procent) op 1 oktober minder dan drie maanden thuiszitten. Twee leerlingen volgen op de peildatum al langer dan drie maanden geen onderwijs meer. Ook in de voorgaande jaren wachtte de meerderheid van de thuiszitters uiterlijk drie maanden. Overigens is elke dag waarop de thuiszitter geen onderwijs volgt, een dag te veel.

Er is gevraagd naar de leeftijd, het geslacht, de woonplaats en de aanvangsdatum van het thuiszitten. Van het merendeel van de thuiszitters zijn deze persoonlijke gegevens niet doorgegeven door de samenwerkingsverbanden. Van vier thuiszitters is het geslacht doorgegeven (allen jongens). Van vijf is de geboortedatum doorgegeven. Daarvan zijn vier thuiszitters (bijna) twaalf of dertien jaar.

De inspectie heeft contact opgenomen met de betreffende leerplichtambtenaren om een zo spoedig mogelijke hervatting van het schoolbezoek van deze leerlingen te bewerkstelligen. Echter, voor de leerplichtambtenaren bleek het regelmatig niet te achterhalen welke thuiszitter het betrof. Doordat de persoonlijke gegevens vaak niet zijn doorgegeven aan de inspectie, was de koppeling van de informatie uit de vragenlijsten met de gegevens van de leerplichtambtenaren vaak onmogelijk.

4 Achtergronden van plaatsingslijsten

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt. In paragraaf 4.1 zijn de verklaringen voor de plaatsingslijsten beschreven. In paragraaf 4.2 worden de genomen maatregelen om plaatsingslijsten te voorkomen of te beperken weergegeven.

4.1 Verklaringen voor plaatsingslijsten

Samenwerkingsverbanden hebben aan de hand van een lijst mogelijke verklaringen aangegeven welke al dan niet van toepassing zijn of waren. Tevens is ruimte geboden voor het geven van verklaringen die niet in de voorgelegde verklaringen voorkomen.

Er is gevraagd naar verklaringen op het niveau van het samenwerkingsverband en het schoolniveau. Beide niveaus komen hierna aan de orde. In bijlage IV is een overzicht van de antwoorden te vinden.

4.1.1 Niveau samenwerkingsverband

Alle twintig samenwerkingsverbanden hebben aangegeven of er verklaringen zijn voor de ontstane plaatsingslijsten. Twaalf samenwerkingsverbanden noemen één of meerdere verklaringen. De overige acht samenwerkingsverbanden geven aan dat er geen verklaring is voor de plaatsingslijsten.

De verklaringen die door meerdere samenwerkingsverbanden worden herkend zijn het inkomende grensverkeer (20 procent) en de toestroom van andere leerlingen waarop het samenwerkingsverband geen greep heeft, zoals medisch kinderdagverblijven en internaten (15 procent).

Er worden negen aanvullende verklaringen gegeven. Het meest gesteld wordt dat de leerlingen wachten op de plaatsingsmomenten. Feitelijk is er dus geen sprake van plaatsingsproblematiek. Dit kan ook de reden zijn dat acht samenwerkingsverbanden aangeven dat er geen verklaring is voor de plaatsingslijsten. Daarnaast worden onder andere genoemd dat plaatsing op 1 april problematisch is en dat ouders hun kind na de zomervakantie willen plaatsen.

Ook in de voorgaande jaren noemden in verhouding veel samenwerkingsverbanden als verklaring 'de toestroom van andere leerlingen waarop het samenwerkingsverband geen greep heeft'. Het percentage samenwerkingsverbanden dat deze verklaring noemt, is echter in 2007 lager dan de voorgaande jaren.

Tot 2004 werd door ongeveer een kwart van de samenwerkingsverbanden aangegeven dat de zorg op de basisscholen ontoereikend was. In diezelfde jaren en in 2005 zijn de redenen 'te weinig terugstroom naar de basisscholen' en 'onvoldoende opname door expertisecentra' regelmatig genoemd. In 2006 en 2007 zijn deze verklaringen door een enkel samenwerkingsverband als verklaring gegeven.

4.1.2 Schoolniveau

Het schoolniveau heeft betrekking op de verklaringen voor de plaatsingslijsten vanuit het perspectief van het speciaal basisonderwijs.

Alle twintig samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst hebben voor in totaal 24 sbo-scholen deze vraag beantwoord. In bijlage IV is een overzicht van de antwoorden te vinden.

Driekwart van de samenwerkingsverbanden geeft aan dat er op schoolniveau een oorzaak is voor de plaatsingslijsten. Tien samenwerkingsverbanden (50 procent) noemen dat de maximale groeps grootte is bereikt. Door enkele samenwerkingsverbanden wordt het lerarentekort (drie samenwerkingsverbanden) of huisvestingsproblemen (twee) als oorzaak aangegeven.

Er worden zeven aanvullende verklaringen gegeven. Daarbij wordt onder andere genoemd dat de pcl adviseert om de leerling na de zomervakantie te plaatsen, ouders de voorkeur geven aan plaatsing na de zomervakantie, het groeiquote van het sbo is bereikt en dat het opstellen van een goed handelingsplan tijd kost.

Ook in de voorgaande jaren is het bereiken van de maximale groeps grootte het meest als oorzaak genoemd.

4.2 Maatregelen voor het voorkomen of beperken van plaatsingslijsten

Alle samenwerkingsverbanden hebben aangegeven of maatregelen zijn genomen om plaatsingslijsten te reduceren of te voorkomen. Deze vraag is ook beantwoord door samenwerkingsverbanden zonder plaatsingslijst. De reden is dat plaatsingslijsten wellicht voorkomen kunnen worden door het nemen van de juiste maatregelen.

Vrijwel alle samenwerkingsverbanden, namelijk 232 (97 procent), geven aan dat zij één of meerdere maatregelen hebben genomen voor het voorkomen of beperken van plaatsingslijsten. In bijlage V staat een overzicht met de antwoorden van de coördinatoren. Zeven samenwerkingsverbanden hebben geen maatregelen genomen. De meest genoemde maatregel in 2007 is dat de basisscholen hun professionaliteit hebben vergroot door verbetering van de zorg (90 procent). Daarna volgt het verzamelen van kengetallen, waardoor beter te sturen is (66 procent) en het instellen van een zorgteam (62 procent). Deze drie maatregelen zijn ook de voorgaande jaren vaak genoemd.

De minst genoemde maatregel is het vergroten van groepen (9 procent). Vanaf 2003 reduceert het percentage samenwerkingsverbanden dat deze maatregel noemt. Evenals de twee voorgaande jaren noemt een gering percentage samenwerkingsverbanden de maatregelen 'meer terugstroom naar het basisonderwijs', flexibeler omgaan met de terugstroom door het basisonderwijs' en 'betere huisvesting'.

De maatregelen kunnen zowel betrekking hebben op het samenwerkingsverband als op het speciaal basisonderwijs en basisonderwijs. Daarbij dient te worden op-

gemerkt dat het nemen van maatregelen niet gebonden is aan vorig jaar. Dat kan betekenen dat samenwerkingsverbanden dezelfde maatregelen hebben aangegeven als vorig jaar. Ter illustratie: Het instellen van een zorgteam kan enkele jaren geleden gebeurd zijn, waardoor de invloed op de beperking van de wachtlijsten nu nog steeds merkbaar is. Deze maatregel kan door een samenwerkingsverband dus meerdere jaren worden genoemd.

Daarnaast zijn 179 aanvullende maatregelen genoemd op het niveau van het samenwerkingsverband (n=102), speciaal basisonderwijs (n=27) en basisonderwijs (n=50).

4.2.1 Samenwerkingsverband

'Het verzamelen van kengetallen om daarmee te sturen' is de meest genoemde maatregel (66 procent). Dat komt overeen met de voorgaande jaren.

Opvallend is dat, overeenkomstig 2005, 'het instellen van een zorgteam' (62 procent) en 'het uitbreiden van ambulante begeleiding' (52 procent) aanzienlijk vaker is genoemd dan in 2003, 2004 en 2006. In die jaren noemde respectievelijk ongeveer 35 procent en minder dan 30 procent deze maatregel.

Het aanscherpen van de pcl-criteria wordt door 17 procent als maatregel genoemd. Dat is ongeveer gelijk aan 2006, maar aanzienlijk lager dan in de voorgaande jaren (ongeveer 30 procent).

Daarnaast is 92 keer een aanvullende maatregel genoemd. De meeste maatregelen hebben betrekking op de professionalisering van werknemers en het faciliteren van verbetering van de zorg (n=32). Daarnaast is een behoorlijk deel van de aanvullende maatregelen gericht op het creëren van extra formatie of het faciliteren van flexibele instroom (n=29). Tien samenwerkingsverbanden noemen maatregelen met betrekking tot afstemming tussen de betrokken scholen en instanties of de pcl. De overig genoemde maatregelen op het niveau van het samenwerkingsverband worden door enkele samenwerkingsverbanden genoemd. Daarbij komt onder andere aan de orde de terugplaatsing naar het basisonderwijs, ondersteuning opvang van sozmokleerlingen in aparte groepen (thuisnabij onderwijs) en één aanmeldingspunt voor verschillende samenwerkingsverbanden binnen een stad.

4.2.2 Speciaal basisonderwijs

De meest genoemde maatregelen voor het reduceren of voorkomen van plaatsingslijsten zijn gericht op de toelatingsmomenten. 40 procent noemt het instellen van de drie toelatingsmomenten als maatregel. Het is echter ook mogelijk dat een deel van de samenwerkingsverbanden dit niet noemt als maatregel, omdat het als wettelijke verplichting wordt gezien. Vanaf 2003 noemden ongeveer 30 procent deze maatregel (drie toelatingsmomenten), met uitzondering van 2005 (67 procent).

Daarnaast geeft 62 procent aan dat leerlingen vaker dan op drie momenten per schooljaar worden geplaatst. Dit komt overeen met 2005, maar is aanzienlijk vaker genoemd dan in 2003, 2004 en 2006 (ongeveer 30 procent). Daarbij dient te worden opgemerkt dat diverse samenwerkingsverbanden aangeven dat deze maatregel sporadisch aan de orde is, bijvoorbeeld bij verhuis- of crisisgevallen.

De overige maatregelen op het niveau van het sbo zijn gericht op flexibele uitstroom naar het voortgezet onderwijs, terugstroom naar het basisonderwijs en de uitbreiding van huisvesting, leraren en groepen. 10 tot 20 procent geeft aan deze

maatregelen te nemen. Grosso modo gaat het om hogere percentages dan in 2006, maar lager dan daarvoor.

Opvallend is dat de maatregel 'het vergroten van groepen' jaarlijks steeds minder wordt genomen. Ook 'betere huisvesting' lijkt door de jaren heen minder vaak aan de orde.

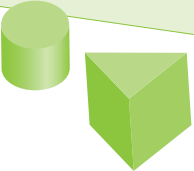
Daarnaast is 27 keer een aanvullende maatregel genoemd. De meest genoemde maatregel is de specificering dat het hanteren van meer dan drie plaatsingsmomenten aan de orde is wanneer dat noodzakelijk is, zoals bij verhuis- en crisisgevallen (n=13). Vier samenwerkingsverbanden zetten in op de samenwerking tussen sbo's onderling of tussen sbo's en het basisonderwijs of speciaal onderwijs. Drie samenwerkingsverbanden geven aan dat een extra groep wordt gestart. De overige maatregelen zijn door enkele samenwerkingsverbanden genoemd. Het betreft onder andere het afgeven van tijdelijke beschikkingen, opvang in het voortgezet onderwijs van twaalf- en dertienjarige leerlingen die voorheen in een schakelklas van de sbo werden begeleid en verbeterde zorgstructuur van het leerlingvolgsysteem op het gebied van socialemotionele ontwikkeling.

4.2.3 Het basisonderwijs

Vrijwel alle samenwerkingsverbanden noemen de vergroting van de professionaliteit in het basisonderwijs door verbetering van de zorg op de basisscholen (90 procent). Alleen in 2005 is deze maatregel vaker genoemd (97 procent). In 2003, 2004 en 2006 ging het om 55 tot 60 procent. Dat betekent dat er in 2007 door aanzienlijk meer samenwerkingsverbanden wordt gewerkt aan de verbetering van de zorg en begeleiding.

Tot slot noemen weinig coördinatoren (17 procent) dat basisscholen flexibeler omgaan met de terugstroom naar het basisonderwijs. Ten opzichte van vorig jaar (11 procent) nemen dit jaar iets meer samenwerkingsverbanden deze maatregel. In 2003 was dat nog 30 procent. Het lijkt alsof steeds minder samenwerkingsverbanden zich bezighouden met de 'ontvangst' van terugkerende sbo-leerlingen in het basisonderwijs. Anderzijds is het logisch dat hier weinig aandacht aan wordt besteedt, aangezien schijnbaar weinig leerlingen terugkeren (blijkend uit het lage percentage samenwerkingsverbanden dat werkt aan meer terugstroom naar het basisonderwijs).

Daarnaast zijn 46 aanvullende maatregelen genoemd. De meeste maatregelen zijn een specificering van de verbeteringen van zorg op de basisscholen. Zo hebben vijftien maatregelen betrekking op het professionaliseren van leraren en intern begeleiders. Expliciet genoemde opleidingen zijn de opleiding voor *special education needs*, werken met handelingsplannen en de ib-opleiding. Daarnaast worden maatregelen beschreven gericht op het inzetten van zorgteams en het verbeteren van de interne begeleiding (n=10). Vijf samenwerkingsverbanden noemen het werken met handelingsgerichte diagnostiek. Plaatsing van leerlingen op andere basisscholen (bao-baoplaatsing) is bij vijf samenwerkingsverbanden aan de orde. Vier samenwerkingsverbanden richten zich op het intensiveren van ambulante begeleiding. De overige maatregelen zijn door enkele samenwerkingsverbanden genoemd. Daarbij komen onder andere aan de orde ondersteuning van basisscholen door de pcl, meer handen in de klas en meer differentiëren.

5 Conclusies en beschouwing

Dit hoofdstuk geeft de conclusie van en de beschouwing op de resultaten zoals gerapporteerd in hoofdstuk 3 en 4. Gestart wordt met conclusies (paragraaf 5.1). In paragraaf 5.2 volgt de beschouwing.

5.1 Conclusies

Alle coördinatoren van samenwerkingsverbanden hebben geparticipeerd in het onderzoek naar wachtlijsten. De peildatum voor het onderzoek is 1 oktober 2007.

5.1.1 Onderzoekslijsten

Leerlingen op een onderzoekslijst wachten op een besluit voor toelating tot het speciaal basisonderwijs.

De coördinatoren geven aan dat op 1 oktober 2007 599 leerlingen op een onderzoekslijst staan. Dat zijn gemiddeld 2,7 leerlingen per samenwerkingsverband. Daarmee wordt stijging sinds 2005 niet gecontinueerd in 2007.

Tabel 5.1a Aantal leerlingen op de onderzoekslijsten

Jaartal	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Leerlingen op de onderzoekslijsten	1.292	1.030	1.062	837	529	604	652	599

De gemiddelde wachttijd tijdens het schooljaar 2006/2007 is 4,7 weken. Dat betekent een daling ten opzichte van de voorgaande jaren. In 2002-2003 betrof de wachttijd nog zes weken.

Onderzoeksaanvragen dienen in principe binnen acht weken afgehandeld dienen te worden. Tijdens het schooljaar 2006/2007 wachtten 145 leerlingen langer dan acht weken op het besluit naar aanleiding van onderzoek. Daarvan wachtten 44 leerlingen langer dan drie maanden. Het betreft een aanzienlijke daling ten opzichte van de voorgaande jaren. Bij vijf leerlingen is niet aan de ouders bekend gemaakt dat de termijn van acht weken werd verlengd. Dat is echter wel een wettelijke eis.

5.1.2 Plaatsingslijsten

Leerlingen op een plaatsingslijst hebben reeds een beschikking voor het speciaal basisonderwijs en zijn aangemeld bij een school, maar wachten op een plaats.

Uit de aangeleverde gegevens door de coördinatoren blijkt dat op 1 oktober 2007 twintig samenwerkingsverbanden een plaatsingslijst hebben. Daar staan in totaal 66 leerlingen op. Dat is gemiddeld 0,3 leerling per samenwerkingsverband, maar 3,3 leerlingen voor de samenwerkingsverbanden met een wachtlijst. Ten opzichte van de voorgaande jaren zijn de plaatsingslijsten op de peildatum dit jaar opnieuw afgenomen, na de toename in 2006. Het aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst is in 2007 vrijwel gelijk aan 2006.

Tabel 5.1b Aantal leerlingen op een plaatsingslijst en aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst

Jaartal	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Leerlingen op een plaatsingslijst	500	620	475	240	72	55	78	66
Aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst	90	91	79	50	19	27	21	20

Negen leerlingen wachten (vermoedelijk) langer op een plaats in het sbo dan de wettelijk gestelde termijn. Sinds 2005 is het aantal leerlingen dat op de peildatum al te lang wacht, vrij gering. Het aantal leerlingen dat vermoedelijk te laat wordt geplaatst, neemt jaarlijks af met uitzondering van een toename in 2006.

Tijdens het gehele schooljaar 2006/2007 hebben 147 leerlingen, verspreid over 25 samenwerkingsverbanden, langer dan drie maanden op een plaatsingslijst gestaan. Het betreft een lichte stijging van het aantal leerlingen ten opzichte van het schooljaar 2005/2006.

Tabel 5.1c Aantal leerlingen dat langer dan drie maanden op een plaatsingslijst heeft gestaan

Schooljaar	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Aantal leerlingen dat te lang heeft gewacht op plaatsing in het sbo	475	198	137	147

Van de 66 leerlingen die op 1 oktober 2007 op een plaatsingslijst staan, ontvangen er 42 (64 procent) geen ambulante begeleiding tijdens de wachtperiode voor het speciaal basisonderwijs. Dit beeld komt overeen met de voorgaande jaren, met uitzondering van 2004 en 2001 (zie tabel 3.3.f).

Verklaringen voor plaatsingslijsten

Acht coördinatoren geven geen oorzaak voor de ontstane plaatsingslijsten. Op samenwerkingsverbandniveau is de meest genoemde oorzaak (20 procent) het inkomende grensverkeer. Dat is weliswaar vaker het geval dan in 2006, maar aanzienlijk minder vaak dan in de voorgaande jaren (met uitzondering van 2004). Op schoolniveau is de meest genoemde oorzaak (50 procent) het bereiken van de maximale groepsgrootte. Dit komt overeen met de voorgaande jaren.

De verklaring van ontoereikende zorg is tot 2004 regelmatig aan de orde. De laatste jaren wordt dit echter door weinig samenwerkingsverbanden als oorzaak genoemd.

Maatregelen voor het voorkomen of beperken van plaatsingslijsten

De meeste samenwerkingsverbanden (97 procent) geven aan dat maatregelen zijn genomen voor het voorkomen of beperken van plaatsingslijsten. De meest aangegeven maatregel is 'de verbetering van de zorg op de basisscholen' (90 procent). Vanaf 2003 wordt deze maatregel het meest genoemd. Echter, het percentage samenwerkingsverbanden dat deze maatregel neemt, is aanzienlijk toegenomen in de loop van de jaren. In 2004 betrof het nog 55 procent. Het terugplaatsen van sbo-leerlingen in het basisonderwijs wordt, evenals in de voorgaande jaren, door zeer weinig samenwerkingsverbanden bewerkstelligd.

5.1.3 Regionale verschillen

In de provincie Noord-Brabant wachten in relatief veel samenwerkingsverbanden (27 procent) leerlingen langer dan acht weken op een besluit van de pcl. In de provincie Zuid-Holland staan leerlingen in relatief veel samenwerkingsverbanden (ca. 20 procent) langer dan de wettelijke termijn op de plaatsingslijsten voor het sbo.

5.1.4 Thuiszitters

In totaal zijn op 1 oktober 2007 zestien thuiszitters doorgegeven door de samenwerkingsverbanden⁴. Het betreft meer leerlingen dan in 2006, maar minder dan de jaren daarvoor.

Tabel 5.1d Aantal thuiszitters

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Totaal aantal thuiszitters	31	20	50	33	24	21	11	16

Evenals de voorgaande jaren staan de meeste thuiszitters niet op een wachtlijst. Driekwart van deze leerlingen ontvangt minder dan drie maanden geen onderwijs. Dat komt over het algemeen overeen met de voorgaande jaren, al lag in 2006 het accent tussen de vier en acht weken. Aanvullende persoonlijke gegevens – de leeftijd, het geslacht, de woonplaats en de aanvangsdatum van het thuiszitten – zijn van het merendeel van de thuiszitters niet opgegeven door de samenwerkingsverbanden.

5.1.5 Slotconclusie

Het aantal leerlingen dat op 1 oktober 2007 op de onderzoekslijsten of de plaatsingslijsten staat, is gedaald. Ook de wachttijd tijdens het schooljaar voor de onderzoekslijst (op een pcl-beschikking) is afgenomen. Daarentegen hebben meer leerlingen tijdens het schooljaar 2006/2007 langer dan de wettelijke termijn moeten wachten op een plaats in het speciaal basisonderwijs. Ook het aantal doorgegeven thuiszitters is toegenomen.

5.2 Beschouwing

In deze paragraaf komen achtereenvolgens aan de orde: de wachttijd voor het sbo, geoorloofde en ongeoorloofde plaatsingslijsten, plaatsingsproblematiek, terugstroom naar het basisonderwijs en inventarisatie van de onderzoeksgegevens.

Wachttijd voor sbo

De inspectie constateert drie verbanden (correlaties) tussen de groep samenwerkingsverbanden die leerlingen binnen de wettelijke termijn plaatsen en de groep die dat niet realiseert (en dus leerlingen te laat plaatsen). Bij de groep samenwerkingsverbanden die leerlingen niet binnen de wettelijke termijn plaatsen:

- wachtten leerlingen vaker langer dan acht weken op een pcl-besluit tijdens het gehele vorige schooljaar;

⁴ De inspectie heeft contact opgenomen met de betreffende leerplichtambtenaren om een zo spoedig mogelijke hervatting van het schoolbezoek van de leerlingen te bewerkstelligen.

- staan meer leerlingen op de onderzoekslijst op de peildatum (1 oktober 2007);
- staan meer leerlingen op de plaatsingslijsten op de peildatum.

Dat houdt in dat deze samenwerkingsverbanden, die leerlingen te laat plaatsen, langere wachtlijsten hebben én leerlingen langer laten wachten op een pcl-besluit. Mogelijk is er sprake van een causaal verband. Door de langere onderzoekslijsten, ontstaat vertraging bij het afgeven van een pcl-besluit. Er moeten namelijk meer dossiers behandeld worden. Wanneer veel leerlingen daarvan worden toegelaten tot het sbo, moet voor veel leerlingen plaats worden gemaakt op het sbo. Het gevolg hiervan kan het ontstaan van plaatsingslijsten zijn. Er is dan sprake van plaatsingsproblematiek.

Overigens dient het verband met betrekking tot de wachtlijsten met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Het aantal leerlingen is namelijk vastgesteld op een peildatum. Dat is een momentopname. Het verband met betrekking tot de wachttijd op een pcl-besluit is stabiel. Het betreft immers gegevens over een geheel schooljaar.

Geoorloofde en ongeoorloofde plaatsingslijsten

Er moet onderscheid gemaakt worden in geoorloofde en ongeoorloofde plaatsingslijsten.

Plaatsingslijsten zijn geoorloofd wanneer de leerlingen na de zomervakantie een pcl-beschikking hebben ontvangen en uiterlijk de eerste dag na de kerstvakantie worden geplaatst. De wachttijden zijn dan binnen de wettelijk gestelde termijnen. Er is dan ook geen sprake van plaatsingsproblematiek voor deze groep leerlingen.

Plaatsingslijsten zijn ongeoorloofd wanneer leerlingen langer wachten dan de gestelde wettelijke termijnen⁵. Uit de gegevens van dit onderzoek blijkt dat dit voor 9 van de 66 leerlingen die op een plaatsingslijst staan, geldt. Deze leerlingen stonden al voor de zomervakantie op een plaatsingslijst (vijf leerlingen) en/of worden vermoedelijk pas na de eerst volgende verplichte plaatsingsdatum op het sbo geplaatst (vier leerlingen).

Plaatsingsproblematiek

Veel samenwerkingsverbanden geven aan dat er geen sprake is van plaatsingsproblematiek bij de plaatsingslijsten op 1 oktober. De plaatsingsproblematiek blijkt voornamelijk aan de orde bij de plaatsingsdatum van 1 april. Dat komt niet tot uiting in dit onderzoek. Rond die tijd zijn de meeste sbo's vol.

⁵ Plaatsing uiterlijk op de eerst volgende plaatsingsdatum: de eerste dag na de zomervakantie, de eerste dag na de kerstvakantie of 1 april (WPO, artikel 40, lid 3).

Dit knelpunt heeft tot gevolg dat een deel van alle samenwerkingsverbanden de leerlingen rond 1 april niet plaatst op het sbo. In overleg met ouders wordt bepaald dat leerlingen na de zomervakantie worden geplaatst. Dat is wettelijk gezien te laat. Het is onbekend of ouders bekend zijn met het feit dat hun zoon of dochter in principe recht heeft op een plaats in het sbo vanaf 1 april (uiteraard wanneer daarvoor een beschikking is ontvangen). Op dit punt acht de inspectie alertheid noodzakelijk.

Meerdere malen merken samenwerkingsverbanden op dat in het belang van de leerling wordt gekozen voor plaatsing in het nieuwe schooljaar. De leerling wordt dan niet de laatste drie maanden van het schooljaar in een nieuwe, overvolle klas geplaatst.

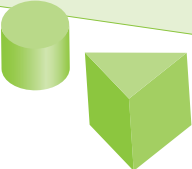
Daarnaast blijkt dat ouders soms de voorkeur geven aan een specifieke 'populaire' sbo-school, terwijl hun zoon of dochter logischerwijs naar een andere sbo-school zou moeten gaan. Het gevolg kan zijn dat de leerling moet wachten op een plaats – terwijl er wel plaats is bij de andere sbo-school – of dat andere leerlingen op een wachtlijst komen te staan doordat de klassen vol zijn.

Terugstroom naar het basisonderwijs

Uit de wachtlijstrapportages tot op heden blijkt dat de terugstroom van sbo-leerlingen naar het basisonderwijs niet goed van de grond komt. Sinds 2003 reduceert het percentage samenwerkingsverbanden dat deze maatregel inzet.

Eenzijds zou een verklaring gevonden kunnen worden in 'strenge' of 'de juiste' pcl-criteria. Door deze criteria ontvangen enkel de leerlingen met een zwaardere problematiek een beschikking. Deze leerlingen hebben onvoldoende aan de zorg en begeleiding op de basisscholen. Terugstroom is door de zwaardere problematiek dan wellicht vrijwel niet aan de orde. Daarbij dient te worden opgemerkt dat samenwerkingsverbanden vrij zijn in het stellen van criteria. De inspectie heeft geen onderzoek gedaan naar de gestelde criteria.

Anderzijds is het mogelijk dat het beleid van de sbo's en samenwerkingsverbanden onvoldoende gericht is op deze maatregel. Dat wordt ondersteund door de constatering van de inspectie dat een groot deel van de sbo-scholen in 2005 en 2006 nog onvoldoende werkte met een ontwikkelingsperspectief en opbrengstgerichtheid voor de leerlingen. Daardoor bestaat het risico dat het leerrendement onvoldoende wordt vastgesteld. Leerlingen die, gezien hun ontwikkeling, na enige tijd wel weer voldoende zouden hebben aan de zorg en begeleiding in het basisonderwijs, keren dan mogelijk niet terug. Dit is echter niet met zekerheid te stellen, aangezien de inspectie hierover geen onderzoeksgegevens heeft. Uit de wachtlijstrapportages blijkt dat steeds meer basisscholen werken aan de verbetering van de zorg. Dat wekt de verwachting dat scholen wel degelijk in staat zijn om extra zorg en begeleiding te geven aan terugkerende sbo-leerlingen.

Bijlage I

Reeds gewachte tijd op 1 oktober en vermoedelijke plaatsing van de leerlingen

De reeds gewachte tijd van de leerlingen die op 1 oktober op de plaatsingslijst staan van 2001 t/m 2007 in aantallen (n) en percentages (%)

	1 oktober 2001		1 oktober 2002		1 oktober 2003		1 oktober 2004		1 oktober 2005		1 oktober 2006		1 oktober 2007	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Wachttijd vanaf:														
tussen begin schooljaar en 1 oktober	304	49	315	66	136	57	46	64	26	47	71	91	61	92
tussen 1 april en begin schooljaar (meer dan drie maanden)	226	36	117	25	67	28	13	18	3	5	6	8	4	6
tussen 1 januari en 1 april (meer dan zes maanden)	80	13	7	2	32	13	13	18	1	2	0	-	1	2
Onbekend	10	2	36	8	5	2	0	-	25	45	1	1	0	-
Totaal	620	100	475	100	240	100	72	100	55	100	78	100	66	100

De vermoedelijke plaatsing van de leerlingen die op 1 oktober op de plaatsingslijst staan van 2001 t/m 2007 in aantallen (n) en percentages (%)

	1 oktober 2003		1 oktober 2004		1 oktober 2005		1 oktober 2006		1 oktober 2007	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Plaatsing:										
Voor of op de 1e dag na de kerstvakantie	138	58	59	82	26	47	52	67	62	94
Tussen de 2e dag na de kerstvakantie en 1 april.	35	15	7	10	2	4	20	25	3	5
Tussen 1 april en de 1e dag na de zomervakantie	44	18	6	8	2	4	6	8	0	-
Op of na de 1e dag van de zomervakantie	0	-	0	-	0	-	0	-	1	1
Onbekend	23	10	0	-	25	45	0	-	0	-
Totaal	240	100	72	100	55	100	78	100	66	100

6 Door afronding van de percentages is het mogelijk dat de optelsom niet exact op honderd procent uitkomt.

Bijlage II

Samenwerkingsverbanden met leerlingen die te laat zijn geplaatst en redenen

Onderstaande tabel toont de redenen voor het te laat plaatsen van leerlingen –dat wil zeggen dat de leerlingen niet binnen de wettelijke termijn zijn geplaatst- in het schooljaar 2006/2007. Het gaat om 25 samenwerkingsverbanden. Ook staat in de tabel het aantal te laat geplaatste leerlingen. Wanneer deze samenwerkingsverbanden ook in 2005/2006 leerlingen te laat hebben geplaatst, wordt dat aangegeven met een sterretje (*) achter het nummer van het samenwerkingsverband. Het betreffende aantal leerlingen wordt vermeld in de laatste kolom.

Nummer swv	Reden	2006/2007	2005/2006
		Aantal leerlingen	Aantal leerlingen
3003*	Sbo vol of ouders voorkeur is plaatsing na de zomervakantie. Exacte verdeling is niet aan te geven.	32	5
3501	9 lln door voorkeur ouders later geplaatst. 14 lln niet geplaatst omdat sbo vol was.	24	
5604	Sbo vol: lln. worden 1x per jaar geplaatst. Daarnaast 13 lln. grensverkeer (onbekend wanneer geplaatst).	11	
512*	Sbo vol of in overleg met/op verzoek van ouders na de zomervakantie geplaatst.	9	19
2902*	Sbo is vol.	7	3
5202	Voorkeur ouders plaatsing na zomervakantie van 5 lln. Geen plaats voor 2 lln.	7	
1010	In overleg met ouders passende datum vastgesteld.	6	
3301	In verband met huisvesting die niet gereed was.	6	
102	Lln. hebben ambulante begeleiding op hun basisschool ontvangen reden: sbo zat vol.	5	
208	Geen plaats, lln zijn ambulant begeleid op basisschool.	5	
1906	Sbo vol, wel overleg met ouders en ambulant begeleid in regulier onderwijs.	5	
2705	Niet geplaatst om pedagogische onrust te voorkomen. Ouders over het algemeen mee eens.	4	
5003	Ieder sbo is vol na zomervakantie.	4	
2102	Voorkeur ouders.	3	
2903	2 lln. In overleg met ouders na Pasen geplaatst. 1 lln. door procedure intake in juni. 1 lln is later aangemeld door ouders omdat sbo vol zat en de lln. eigenlijk naar ander sbo hadden moeten gaan.	3	
5204*	In overleg met verwijzende school en ouders datum plaatsing sbo begin schooljaar 2007/2008 bepaald. Tussentijds handelingsadviezen gegeven	3	7
507	In het belang van het kind en in overleg met ouders na de zomervakantie geplaatst.	2	
1204	Voorkeur ouders voor nieuwe schooljaar.	2	
3503	Ouders moeite met plaatsing op sbo, wel procedure gestart, maar na de zomervakantie geplaatst.	2	
4104	In overleg met ouders geplaatst na de zomervakantie.	2	
301	Plaatsing over algemeen in nieuwe schooljaar in overleg met ouders.	1	
1702	In overleg met gezin i.v.m. cursusjaaraanvang.	1	
1801	In overleg met ouders geplaatst na zomervakantie (beschikking in april).	1	
3504*	Ouders kozen voor sbo-school waar geen plaats was.	1	3
5301	Niet bekend.	1	

Bijlage III

Begeleiding van leerlingen op plaatsingslijst

Wijze van begeleiding van leerlingen die op 1 oktober op een plaatsingslijst staan van 2001 t/m 2007.

Wijze van begeleiding	Aantal leerlingen (1e kolom per jaar) en percentages (2e kolom per jaar)													
	2001 (N=626)		2002 (N=475)		2003 (N=240)		2004 (N=72)		2005 (N=55)		2006 (N=78)		2007 (N=66)	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ambulante begeleiding op de basisschool	304	49	171	36	60	25	44	61	11	20	24	31	20	30
Geen ambulante begeleiding op de basisschool	279	45	242	51	161	67	23	32	18	33	45	58	42	64
Verblijf in een andere vorm van onderwijs (zoals SO, medische opvang)	37	6	52	11	19	8	5	7	1	2	4	5	2	3
Leerlingen die thuis zitten	6	1	5	1	0	-	0	-	0	-	1	1	1	2
Onbekend/Overig	0	-	5	1	0	-	0	-	25	45	4	5	1	2
Totaal	626	100	475	100	240	100	72	100	55	100	78	100	66	100

Bijlage IV

Verklaringen voor plaatsingslijsten op samenwerkingsverbandniveau en schoolniveau

De coördinatoren is gevraagd om door de inspectie opgestelde mogelijke verklaringen voor plaatsingslijsten op het niveau van het samenwerkingsverband, al dan niet te bevestigen. In de eerste kolom van de onderstaande tabellen staan de verklaringen die zijn voorgelegd aan de coördinatoren. Alle 20 samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst hebben de vraag naar verklaringen beantwoord. Daardoor is de kolom 'onbekend', zoals bij 2006 is vermeld, niet van toepassing.

Samenwerkingsverbandniveau

Verklaringen op het niveau van het samenwerkingsverband voor plaatsingslijsten van 2000 t/m 2007

De plaatsingsproblematiek wordt (mede) veroorzaakt	Aantal coördinatoren dat het eens en oneens is met de verklaringen en het percentage ten opzichte van het totaal aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst											
	2000 (n=90)	2001 (n=91)	2002 (n=79)	2003 (n=50)	2004 (n=19)	2005 (n=27)	2006 (n=11)			2007 (n=20)		
	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	Aantal 'Ja'	% 'Ja' Onbekend	% Onbekend	Aantal 'Ja'	% 'Ja' Onbekend	% Onbekend
doordat het samenwerkingsverband een maximum deelnamepercentage stelt	-*	21	15	18	1	8	0	0	18	0	0	0
door toestroom van leerlingen van binnen het samenwerkingsverband..												
.. doordat de kwaliteit van de zorg op de basisscholen nog ontoereikend is	ca. 33,3	23	21	24	1	4	0	0	18	1	5	0
.. doordat er een grote instroom jonge risicoleerlingen is	25	12	12	6	2	13	3	27	18	2	10	0
.. door een plotselinge toename van het aantal leerlingen binnen het samenwerkingsverband	-	8	9	10	1	4	0	0	27	0	0	0
.. doordat ouders hun kinderen aanmelden bij een sbo-school met een plaatsingslijst terwijl andere sbo-scholen binnen het swv wel plaats hebben	-	-	8	18	0	5	1	9	36	1	5	0
door toestroom van leerlingen buiten het samenwerkingsverband..												
.. waarop het SWV geen greep heeft	ca. 50	35	30	28	4	32	5	45	9	3	15	0
.. door inkomend 'grensverkeer'		25	27	38	3	32	2	18	27	4	20	0
doordat er meer leerlingen de sbo-scholen ingaan dan er uitgaan omdat..												
.. er te weinig terugstroom plaatsvindt naar de basisscholen	-	36	44	38	4	29	1	9	27	2	10	0
.. de expertisecentra onvoldoende leerlingen kunnen opnemen	-	20	20	32	3	30	1	9	18	1	5	0
.. de toelatingseisen voor het voortgezet onderwijs (LWOO en voormalig SVO) te hoog zijn, waardoor leerlingen langer op een sbo-school blijven	-	n.v.t.	14	6	1	9	0	0	27	0	0	0

Schoolniveau

De 20 samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst hebben verklaringen gegeven voor de in totaal 24 sbo-scholen. Per school is aangegeven welke verklaring al dan niet van toepassing is voor het ontstaan van de plaatsingslijst.

Verklaring voor plaatsingslijsten ten aanzien van scholen van speciaal basisonderwijs van 2000 t/m 2007

De plaatsingsproblematiek wordt (mede) veroorzaakt	Aantal coördinatoren dat het eens en oneens is met de verklaringen en percentage ten opzichte van totaal aantal samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst											
	2000 (n=90)	2001 (n=91)	2002 (n=79)	2003 (n=50)	2004 (n=19)	2005 (n=27)	2006 (n=10)		2007 (n=20)			
	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	% 'Ja'	Aantal 'Ja'	% 'Ja'	% Onbekend	Aantal 'Ja'	% 'Ja'	% Onbekend
..door huisvestingsproblemen (lokalentekort)	ca. 50	38	44	24	3	30	2	20	0	2	10	0
..door lerarentekort	ca. 33,3	27	26	13	1	11	3	30	0	3	15	0
..door te grote groepen (maximale groeps grootte is bereikt)	-*	72	78	51	4	61	5	50	0	10	50	0
..doordat de sbo-school leerlingen alleen aan het begin van het schooljaar toelaat	90	9	11	21	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bijlage V

Maatregelen ter voorkoming of beperking van plaatsingslijsten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de antwoorden op de vraag over de genomen maatregelen ter voorkoming of beperking van plaatsingslijsten. In de eerste kolom staan de mogelijke maatregelen beschreven om de plaatsingslijsten te voorkomen of te beperken –de vragen. De coördinatoren is gevraagd om aan te geven welke maatregelen zijn getroffen. Vijf van de 239 samenwerkingsverbanden geven aan dat er geen maatregelen zijn genomen.

Maatregelen om plaatsingslijsten te voorkomen of te beperken in 2003 t/m 2007

Maatregelen	Antwoord van percentage samenwerkingsverbanden met betrekking tot de beschreven maatregelen				
	2003 (N=242)	2004 (N=244)	2005 (N=236)	2006 (N=219)	2007 (N=239)
Het samenwerkingsverband heeft..	%'Ja'	%'Ja'	%'Ja'	%'Ja'	%'Ja'
.. een zorgteam ingesteld	36	34	65	36	62
.. de ambulante begeleiding uitgebreid	38	38	54	29	52
.. de pcl-criteria aangescherpt	31	29	32	16	17
.. kengetallen verzameld waardoor beter valt te sturen	43	43	72	41	66
De school voor het speciaal basisonderwijs heeft...					
<i>haar kwaliteit vergroot waardoor</i>					
..flexibele uitstroom mogelijk is naar het VO	29	25	26	12	19
.. er meer terugstroom plaatsvindt naar het BaO	32	26	12	6	11
<i>de capaciteit van het sbo uitgebreid</i>					
..door betere huisvesting	27	24	29	11	14
..door aanstellen nieuwe leraren	33	23	34	13	22
..door groepen te vergroten	27	23	18	11	9
<i>het aantal toelatingsmomenten vermeerderd</i>					
..naar 3 momenten per schooljaar	35	31	67	27	39
..naar meer dan 3 momenten per schooljaar	28	27	62	31	65
De basisscholen van het swv hebben					
<i>hun professionaliteit vergroot door</i>					
..verbetering van de zorg op basisscholen	62	55	97	60	92
..flexibeler om te gaan met terugstroom naar basisscholen	30	26	22	11	17

Colofon

Auteursrecht voorbehouden.

Gehele of gedeeltelijke overneming of reproductie van de inhoud van deze uitgave op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende is verboden, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook gehele of gedeeltelijke bewerking.

Productie

Afdeling Communicatie, Inspectie van het Onderwijs

Vormgeving

Blik grafisch ontwerp, Utrecht

Drukwerk

Roto Smeets GrafiServices Utrecht

Uitgave

Inspectierapport 2008-24

september 2008

Verkoopprijs € 8,00

Exemplaren van deze publicatie zijn telefonisch te bestellen bij de Postbus 51 Infolijn.

Postbus 51-nummer 22BR2008B024

ISBN: 978-90-8503-125-3

Telefoonnummer 0800 - 8051 (gratis),

elke werkdag van 8.00-20.00 uur

of via internet op www.postbus51.nl

Deze publicatie staat ook op internet:

www.onderwijsinspectie.nl

